

טבעת מסביב לאיראן

בחודשים האחרונים מגבש הממשל האמריקני אסטרטגיה ביטחונית חדשה מול מדינות המפרץ הפרסי כדי "להכיל" את המשטר האיראני ולהגן על האינטרסים האמריקניים במרחב בתרחישי הסלמה מול טהראן. בין היתר כוללת האסטרטגיה הספקת מערכות אמל"ח מתקדמות למדינות המפרץ, ובמיוחד מערכות הגנה מפני טילים

◀ סגן א' קצין מודיעין

שלוש מערכות נשק על משחתת אמריקנית (משמאל למעלה לימין למטה): מערכת נגד מטוסים ונגד טילים מדגם פלקס, פודי השיגור של טילי הרפון והתיבות המשורינות של טילי טומהוק | הממשל האמריקני ממשיך לנקוט מדיניות עמימות בנוגע לאפשרות שינחית באופן עצמאי מהלומה צבאית על איראן ומקפיד להבהיר כי האפשרות הזאת עודנה "מצויה על השולחן"

שמטילה סנקציות על איראן, רוככה באופן משמעותי במהלך המגעים לקבלתה בשל הלחצים שהפעילה מוסקבה.

במהלך החודשים האחרונים, ככל שחילחלה ההכרה לממשל בושינגטון כי לא יוכל לרתום את כלל השחקניות הבין-לאומיות לחזית אחידה ונוקשה, הוא החליט לפעול בשני ערוצים נפרדים ומקבילים: מחד הוא הסכים להצטרף לחברות הקבועות במועצת הביטחון (צרפת, בריטניה, רוסיה וסין) ולגרמניה בהגשת "חבילת תמריצים" לאיראן ואף הביע נכונות (לראשונה מאז ההפיכה ב-1979 באיראן) להצטרף לשיח עימה, אם תיאות לקבל את תנאי החבילה. במקביל החליט הממשל לגבש אסטרטגיית ביטחון חדשה עם מדינות המפרץ הפרסי, ובהן סעודיה.² במקביל ממשיך הממשל האמריקני לנקוט מדיניות עמימות בנוגע לאפשרות שינחית באופן עצמאי מהלומה צבאית על איראן ומקפיד להבהיר כי האפשרות הזאת עודנה "מצויה על השולחן".

השיח הציבורי בארה"ב התחדד עם פרסום מסקנותיה של הוועדה לבחינת האסטרטגיה האמריקנית בעיראק. זו קבעה, בין היתר, כי על ארה"ב להקים מסד לשיח עם איראן ועם סוריה

האמריקני שמוביל קו נוקשה החותר להטלת סנקציות משמעותיות על איראן - בין אם במסגרת מועצת הביטחון של האו"ם ובין אם מחוצה לה - ובה בעת פועל לשמירת האחידות והלכידות במערכת הבין-לאומית. מולו ניצבות רוסיה וסין (שתיהן חברות קבועות במועצת הביטחון), שלהן אינטרסים כלכליים ומסחריים באיראן, השואפות לתקוע מקלות בגלגלים של המאמץ האמריקני בתחום ומובילות קו רך יותר השולל הטלת עיצומים על טהראן, אלא מעדיף לגשר ולכוון ערוץ שיח בין הקטבים. גם החלטה 1737 במועצת הביטחון,

בחודשים האחרונים גבר במערכת הבין-לאומית העיסוק בסוגיית הגרעין האיראני הן בשל חתירתה המוגברת של איראן לטכנולוגיות גרעיניות והישגיה בתחום הזה והן בשל התבטאויותיו המתריסות של נשיאה אחמדינג'ד ("יש למחוק את ישראל מעל פני המפה", הכחשות השואה התכופות). הממשל האמריקני אף הגדיר את איראן "האתגר המרכזי" הניצב מול ארה"ב בשנים הקרובות, והנושא תפס מקום מרכזי במערכת הבחירות לקונגרס האמריקני.¹ השיח הציבורי בארה"ב התחדד עם פרסום מסקנותיה של הוועדה לבחינת האסטרטגיה האמריקנית בעיראק (בראשות מזכיר המדינה לשעבר, גיימס בייקר). זו קבעה, בין היתר, כי על ארה"ב להקים מסד לשיח עם איראן ועם סוריה - בתחילה סביב סוגיית ייצובה של עיראק ולאחר מכן גם בנושאים נוספים.

ככל שהתגבר העיסוק הבין-לאומי בסוגייה, התרחבו גם הבקיעים באחדות השורה של הקהילה הבין-לאומית. מצידו האחד של המתרס ניצב הממשל

לילה ומנועים למטוסי קרב.³ לבחריין ולעומאן עומדים האמריקנים למכור טילי נ"ט דור ג' מסוג ג'וולין⁴ ולאיחוד האמירויות - מטל"רים בעלי ניידות גבוהה.⁵

2. סיכול ופיקוח: שיפור יכולת המדינות לפקח על התעבורה הימית בסביבתן ובכלל זה על היצוא מנמלי המפרץ. כמו כן מעוניין הממשל לקדם את יכולת המדינות לזהות "חברות קש" המשמשות לרכישת ציוד בעבור פרויקט הגרעין של איראן ולעצור העברות כספים המיועדים למימונו.

תרומת האסטרטגיה החדשה למאמץ האמריקני

האסטרטגיה הביטחונית החדשה נועדה לשרת כמה מטרתות אמריקניות במרחב מול איראן ומול מדינות המפרץ עצמן:

- **איתות ישיר לטהראן בנוגע לרצינותה של ארה"ב.** שדרוג מערכות ההגנה של שכנותיה של איראן מבהיר כי הממשל אינו חושש מאפשרות של עימות צבאי עימה. הצעד הזה מצטרף להצהרותיו של הנשיא בוש, שחוזר שוב ושוב כי אין בכוונתו להסיר "שום אופציה מהשולחן", ולדבריהם של גנרלים ושל מומחים צבאיים בארה"ב הטוענים בפומבי כי הפנטגון מכין

הממשל האמריקני כבר הודיע לקונגרס כי בכוונתו למכור לסעודיה אמצעי לחימה בשווי של יותר מ-7.5 מיליארד דולר, ובהם מסוקי סער, כלי רכב משוריינים, תול"רים, מערכות קשר, מערכות לראיית לילה ומנועים למטוסי קרב

תוכניות לתקיפה "כירורגית" של מתקני הגרעין באיראן.⁶ כמו כן התרבו באחרונה הדיווחים בתקשורת האמריקנית על תגבור כוחות הצי של ארה"ב במפרץ הפרסי. שני כוחות משימה כבר משייטים שם (בליבו של אחד הכוחות מצויה נושאת מטוסים, ובלב השנייה - נושאת מסוקים אמפיביים של חיל הנחתים). וכוח משימה נוסף בראשות נושאת מטוסים עשה את דרכו לשם בשעה שהמאמר הורד לדפוס.⁷

- **רתימת מדינות המפרץ לחזית הבין-לאומית נגד איראן.** "מטריית ביטחון" אמריקנית תשמש להפיג את חששותיהן של מדינות המפרץ

טיל נגד מטוסים ונגד טילים מדגם פטריוט | ניתן להניח שמדינות המפרץ ינקטו - לאחר שיקבלו את מערכות האמל"ח המתקדמות - קו מדיני תקיף יותר כלפי איראן

הממשל בווינגטון לעבות את שיתוף הפעולה בתחום התרגילים והאימונים המשותפים ובמיוחד לסייע בשיפור יכולת ההגנה על מתקני הנפט ולאמן יחידות מקומיות בתחום הלוחמה בטור, ובכלל זה נגד טורר בלתי קונוונציונלי. אחת המטרות המרכזיות של ארה"ב היא לשפר את השילוביות בין המדינות האלה לבין כוחותיה הפרוסים בשטח. הממשל האמריקני כבר הודיע לקונגרס כי בכוונתו למכור לסעודיה אמצעי לחימה בשווי של יותר מ-7.5 מיליארד דולר, ובהם מסוקי סער, כלי רכב משוריינים, תול"רים, מערכות קשר, מערכות לראיית

מהות האסטרטגיה הביטחונית החדשה

במהלך השנה האחרונה ביקרו בכירים אמריקנים - ובהם מזכירת המדינה רייס, תת-מזכירת המדינה לבקרת נשק, ג'וזף, ועוזר מזכירת המדינה לנושאים פוליטיים-צבאיים הילן - במדינות המפרץ כדי לדון על האיום האיראני ועל שיתוף פעולה ביטחוני בין המדינות. המאמצים האמריקניים להידוק הקשרים הביטחוניים כוללים:

1. בתחום הרכש: גיבוש תוכנית חדשה, שבמסגרתה ייפרסו במדינות המפרץ מערכות מתקדמות להגנה מפני טילים. כמו כן מעוניין

הערות

1. *National Security Strategy (NSS) – 15.03.06*
2. *"U.S. Seeks to curb Iran with Neighbors' help", Los Angeles Times, 20.05.06*
3. *Defense Security Cooperation Agency News Releases: 07-75, 06-36, 06-26, 06-25*
4. *Defense Security Cooperation Agency News Release 06-24*
5. *Defense Security Cooperation Agency News Release 06-55*
6. *Seymour M. Hersh, "Last Stand", The New Yorker, 10.07.06*
7. *Pentagon weighing buildup of Navy forces in Gulf as show against Iran, AP, 19.12.06*

עליה להוציא לפועל מתקפה צבאית נגד ישראל. במיוחד מדובר במערכות ליירוט טילים (אשר נתיב מעופם המשווער לעבר ישראל ומערב אירופה עובר מעל מדינות המפרץ) ובמערכות נ"מ שיאפשרו אם לא לבלום תקיפה איראנית, לפחות לתת התרעה מוקדמת.

מערכות הגנה מתקדמות ברשות מדינות המפרץ ייצרו "טבעת חנק" סביב איראן אשר תקשה עליה להוציא לפועל מתקפה צבאית נגד ישראל. במיוחד מדובר במערכות ליירוט טילים, אשר נתיב מעופם המשווער לעבר ישראל ומערב אירופה עובר מעל מדינות המפרץ

סיכונים

1. שחרור מערכות אמל"ח מתקדמות למדינות המפרץ הפרסי עלול להוביל להעברת טכנולוגיות מתקדמות לגורמים בלתי רצויים לישראל (דוגמת ארגוני טרור שונים וכן מדינות עוינות). גם אם הממשל האמריקני יפקח באופן הדוק על המערכות המצויות ברשותן, הרי שהימצאותן במדינות ערב עלולה להגדיל את החשיפה ואת הנגישות של גורמים העוינים לישראל אליהן (בין היתר להערכת הטכנולוגיות).

2. הימצאות המערכות בידי מדינות המפרץ עלולה להוביל לפגיעה ביתרון האיכותי והטכנולוגי של צה"ל במרחב והן יכולות - במקרה של תרחישים קיצוניים דוגמת שינוי משטר באחת המדינות ועליית משטר עויין - להיות מופנות נגד כוחות צה"ל במרחב.

בשורה התחתונה מדובר לדעתי במהלך שגלומה בו הזדמנות פז לשנות את מאזן הכוחות בשדה הקרב הדיפלומטי לעצירתה של תוכנית הגרעין האיראנית באמצעות רתימת מדינות המפרץ ל"אחדות השורה" הבין-לאומית נגד טהראן. והיה והדיפלומטיה תיכשל, ישמש הנשק שסופק למדינות המפרץ לגיבוש מערך הגנה מסביב לאיראן. עם זאת קיימים במהלך הזה גם סיכונים דוגמת זליגה של טכנולוגיות מתקדמות לגורמים בלתי רצויים, ויש לתת את הדעת על כך.

מפני האיום האיראני ותאפשר להן להצטרף למאמץ הבין-לאומי ולנקוט פעולות נחשבות יותר נגד טהראן. הממשל האמריקני יוצא, לדעתי, מתוך הנחה שמדינות המפרץ חוששות אף הן מהתגרענותה של איראן, אך נמנעות מלנקוט קו תקיף נגדה בשל חוסר נכונותן להיכנס לעימות עימה (בשל עליונותה הצבאית לכאורה וקרבתה הגיאוגרפית).

• הפעלת לחץ עקיף על חברות מועצת הביטחון של האו"ם. התגברות העיסוק בהכנות הצבאיות - הן מפורשות והן מרומוזות דוגמת האסטרטגיה האמריקנית החדשה - מבהירה לחברות מועצת הביטחון וכן לשחקנים האחרים במערכת הבין-לאומית כי שעון החול הולך ואוזל, שכן הממשל מאבד את סבלנותו נוכח התארכותו והתמשכותו של התהליך הדיפלומטי באו"ם ונוכח חוסר האפקטיביות של המהלכים שנקטו עד עתה - גם לאחר קבלת החלטה 1737.

משמעויות לישראל - הזדמנויות וסיכונים

ניתן לומר כי האסטרטגיה הביטחונית החדשה של ארה"ב במרחב המפרץ הפרסי מיועדת לגבש מדיניות של הכלה (Containment) מול איראן, אשר תשרת את הממשל אם יוסלם המשבר בעתיד. כלומר, ציוד מדינות המפרץ באמצעי לחימה מערביים מתקדמים ישרת את הממשל בין אם יחליט לתקוף את איראן (אז ישמש הציוד להגנה על בעלות בריתו במרחב וכן על כוחותיו הפרוסים בשטח) ובין אם יסתפק בנקיטת צעדים חריפים שאינם בהכרח תקיפה צבאית. מובן שהציוד יביא תועלת גם אם תהיה זאת איראן שתיוסם מהלך התקפי - למשל בתגובה על עיצומים שיוטלו עליה. על ישראל לזהות את הזדמנויות ואת הסיכונים הגלומים במהלך:

הזדמנויות

1. רתימת מדינות המפרץ לחזית הבין-לאומית נגד איראן משרתת את האינטרסים של מדינת ישראל ומגבירה את המשקולת הבין-לאומית הפועלת לבלימת המרוץ של איראן נגד הגרעין. ניתן להניח שמדינות המפרץ ינקטו - לאחר שיקבלו את מערכות האמל"ח המתקדמות - קו מדיני תקיף יותר כלפי איראן, שעומד בקנה אחד עם האינטרס של ארה"ב ושל ישראל ומגביר את הסיכויים לגיבוש קואליציה בין-לאומית לעצירת תוכנית הגרעין של איראן.

2. מערכות הגנה מתקדמות ברשות מדינות המפרץ ייצרו "טבעת חנק" סביב איראן אשר תקשה